

Momentguide: Sociologisk teori

I en direktöversättning betyder sociologi läran om samhället. Ämnet och den vetenskapliga disciplinen är ungefär lika bred som den låter och kan handla om nästan vadsomhelst: allt från vad och hur vi äter, konsumerar och tränar till individers och grupperns olika livsvillkor utifrån de klassiska variablerna kön, klass och etnicitet. Med hjälp av samhällsvetenskapliga metoder och den sociologiska teoribildningen försöker man systematisera kunskaperna om de olika aspekterna av samhället. Under det här momentet ska vi titta på sociologins klassiker som var verksamma när ämnet fortfarande låg i sin linda: Marx, Weber, Durkheim och Simmel.

Examination

Skriftligt eller muntligt i seminarieform utifrån litteratur och instuderingsmaterial. Examination sker torsdagen den 10 mars.

Litteratur:

Lindgren, Simon, Sociologi 2.0, Malmö 2011

Mål och innehåll

Momentet utgår från punkterna 2-3 och 5 i ämnets syfte: Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

2. Kunskaper om historiska förutsättnings betydelse samt om hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.
3. Förmåga att analysera samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder.
5. Förmåga att uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer.

Målen kopplas till följande centralt innehåll:

- Tillämpning av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder i arbetet med komplexa samhällsfrågor.

Kunskapskrav

E	C	A
Eleven kan översiktligt redogöra för centrala teorier utifrån olika perspektiv.	Eleven kan utförligt redogöra för centrala teorier utifrån olika perspektiv.	Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för centrala teorier utifrån olika perspektiv.
Eleven kan analysera komplexa samhällsfrågor och identifierar orsaker och konsekvenser. I analysen använder eleven med viss säkerhet samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder samt diskuterar översiktligt deras styrkor och svagheter med hänvisning till såväl empiriska källor som någon vetenskapsteoretisk källa.	Eleven kan analysera komplexa samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser. I analysen använder eleven med viss säkerhet samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder samt diskuterar utförligt deras styrkor och svagheter med hänvisning till såväl empiriska källor som någon vetenskapsteoretisk källa.	Eleven kan analysera komplexa samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser. I analysen använder eleven med säkerhet samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder samt diskuterar utförligt och nyanserat deras styrkor och svagheter med hänvisning till såväl empiriska källor som någon vetenskapsteoretisk källa.
Eleven kan, med viss säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer.	Eleven kan med viss säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna.	Eleven kan, med säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna.

Instuderingsfrågor

1. Karl Marx

- a) Vad menar Karl Marx med produktionsförhållandet och vilka möjligheter har människor att påverka sitt liv och ge uttryck för sina ståndpunkter? Koppla till begreppen historisk materialism, bas och överbyggnad.
- b) Hur formulerar Marx sin kritik mot det kapitalistiska systemet? Koppla till begreppet mervärde.
- c) Vad menar Marx med begreppet alienation? Ge exempel på hur människor riskerar att alieneras från sitt arbete och vilken konsekvens det kan få.
- d) Hur bidrar "den dominerande ideologin" till att upprätthålla det kapitalistiska systemet, enligt Marx? Ge exempel!

2. Max Weber

- a) Varför är det nödvändigt att studera samhället i form av idealtyper, menar Weber?
- b) Vilka fyra handlingstyper (idealtyper för handlingar) identifierar Weber? Förklara dem kort och ge exempel.
- c) Vilka tre auktoritetstyper (idealtyper för auktoriteter) identifierar Weber? Förklara dem kort och ge exempel.
- d) Vad menar Weber med att karisma kan rutiniseras? Ge exempel.
- e) Vad kännetecknar de tre organisationstyperna (idealtyper för organisationsformer)? Ge exempel.
- f) Vad menar Weber med att vi är på väg att bli fångar i rationalitetens järnbur? Ge exempel.
- g) Vad kännetecknar ett McDonaldiserat samhälle enligt Ritzer? Ge exempel på hur rationalitet kan leda till irrationalitet.

3. Emile Durkheim

- a) Vad innebär förändringen att vi gått från mekanisk solidaritet till organisk solidaritet enligt Durkheim? Koppla till den historiska utvecklingen och begreppet kollektivt medvetande.
- b) Ge två exempel på hur Durkheim menar att strukturen (det kollektiva medvetandet) medverkar till självmord, snarare än att det handlar om individuella beslut.
- c) Förklara innebörden för Durkheims begrepp heligt och profant. Koppla till den historiska utvecklingen och ge exempel på heliga fenomen i dagens samhälle, samt hur de kan leda till kollektiv extas.

4. Georg Simmel

- a) Simmel skapade teoretiska karaktärer som han kallade för sociala typer. Vad kännetecknar den sociala typen "Främlingen"? Ge exempel på vilka som kan bli sådana "främlingar" i dagens samhälle.

5. *Exempel på utförligare frågor där teorierna kan användas:*

- a) Det är många som köper telefoner Apple till höga priser. Förutom en förslagsvis god kvalitet finns det andra faktorer som kan påverka människor till att köpa telefonen. Resonera utifrån åtminstone två teoretiker varför människor förser sig med dessa dyra telefoner.
- b) I februari-mars varje år sätter sig miljoner svenskar i TV-soffan och tittar på Melodifestivalen. Använd teorier och begrepp från två teoretiker för att diskutera och förklara varför svenskarna gör på detta vis.
- c) Två av våra sociologer menar att individen är underordnad strukturen/systemet. Vilka är de och redogör kort för hur de resonerar?
- d) Man kan känna in såväl deskriptiva som normativa inslag hos samtliga teoretiker. Diskutera kort huruvida våra sociologer är i första hand deskriptiva eller normativa.